

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE
BUCUREȘTI

ȘCOALA DOCTORALĂ
Domeniul – ARTE VIZUALE

Teză de Doctorat

Eu sunt România!

Rezumat

Coordonator științific,
Prof. univ. dr. habil. Iosif Király

Student doctorand,
Nicolae Coșniceru

București, 2024

Eu sunt România!

O interpretare vizuală prin prisma documentării și cercetării personale a întrebării
„De ce este România astfel/altfel?”¹

Rezumat

¹ Parafrazare la Boia, Lucian, *De ce este România altfel?*, Ed. Humanitas, București, [2012], 2018 și Mihăilescu, Vintilă, (coord.), *De ce este România astfel?: Avatarurile excepționalismului românesc*, Ed. Polirom, Iași, 2017.

Rezumat

Cu toate că în ultima vreme primim știri care au un caracter optimist și încurajator punând în evidență dezvoltarea *durabilă* pe care o cunoaște țara noastră în ultima perioadă și perspectivele pline de speranță care se întrevăd, un volum mult mai mare de știri și, de fapt, realitatea însăși, sunt în măsură să ne îngrijoreze. La o analiză foarte atentă vom conchide că România, economic, social și cultural, nu reușeste să se racordeze la timpul prezent. De ce ne aflăm într-o astfel de situație la o generație distanță de la eliberarea de sub un regim totalitar trebuie să ne dea de gândit. Unul dintre elementele importante care contribuie la această stare de fapt este un nivel scăzut de educație. Studii efectuate pe marginea acestor aspecte ne arată că o educație precară este principala cauză a faptului că o mare parte a populației nu are capacitatea de a cunoaște cu adevărat contextul real în care se află, motiv pentru care stagnăm într-o stare de ignoranță, de lipsă de atitudine, de viziune și de acțiune.

Am privit cu încredere și optimism schimbare uriașă pe care România a făcut-o în 1989, schimbare care a venit într-un context internațional care a dus la convulsii și schimbări majore în întreaga Europă. Unitatea fals întreținută și unanimitatea fals promovată s-au transformat rapid într-un carusel al intereselor contradictorii și divergențelor de opinii. Iar faptul că unii dintre noi credeau că noi toți vrem să ne îndreptăm spre un progres la care toți trebuie să conlucrăm s-a dovedit a fi mare amăgire.

Ani de zile, foarte mulți, ne-am uitat în jurul nostru și unii dintre noi ne întrebam de ce alții care au plecat de pe poziții cât de cât similare fac eforturi și obțin rezultate într-un proces de dezvoltare, iar noi cam batem pasul pe loc și în plus ne mai furăm și singuri căciula. Aproape invariabil știrile ne informau că ne situăm pe ultimele locuri în Europa în foarte multe domenii și diferența dintre noi și alte țări se află parcă într-o continuă creștere. Răspunsuri la aceste „de ce?”-uri nu s-a străduit nimeni să ne dea și de fapt nici nu ar fi avut vreun interes.

Eu m-am simțit foarte preocupat de aceste probleme și în modеста activitate de studiu pentru a obține răspunsuri la „de ce?”-uri am găsit, sper, niște explicații, însă probabil că cele mai importante dintre ele sunt, după părerea mea, trei.

Prima: chiar dacă țările comuniste erau percepute toate la fel, fiind supuse unui proces de uniformizare ideologică și unor programe de dezvoltare și cooperare cu o oarecare unitate, existau diferențe economice însemnate, modele culturale și specificuri naționale distincte care acum nu mai putea fi mascate sau estompate. Acest lucru a dus la o serie de dezavantaje ale României în raport cu celelalte țări foste comuniste și cel mai important dintre ele a fost starea precară a nivelului de dotare tehnologică a industriei românești, performanțele și competitivitatea scăzută, per ansamblu o dezvoltare economică deficitară.

A doua: Clasa politică românească în perioada de tranziție a fost descendentă din fosta nomenclatură a partidului comunist și a procedat după bunul plac la devalizarea bunurilor țării, culmea, sub masca unei ideologii social-democrate, a apărării și servirii interesului maselor largi. În România nu a existat o ruptură politică cu trecutul și acest lucru s-a văzut încă de la primele alegeri libere. Câștigând două alegeri consecutive după 1990, foștii comuniști au avut toate pârghiile pentru a îngreuna acțiunile de desființare a vechii ordini economice. Această rata mare de supraviețuire a fostelor elite comuniste a condus la un capitalism politic. Spre deosebire de capitalismul rațional care valorifică, printre altele, capitalul, forța de muncă, reinvestirea profitului, capitalismul politic se folosește de influența persoanelor din sfera politică pentru a obține profit „pe căi prădalnice”, cum au numit acest lucru unii specialiști. Odată instalată, noua clasă a îmbogățitorilor nu face decât să își consolideze puterea și să statueze o nouă ordine economică și socială. Este, într-un fel, un proces ireversibil.

Aceste 2 inconveniente nu s-ar fi putut manifesta în toată plenitudinea lor dacă nu ar fi existat, pe lângă multe altele, și un al treilea cu o greutate destul de importantă: lipsa unei reacții din partea societății civile. Societatea este amorțită și supusă. Supunerea exersată vreme îndelungată, țăranul în fața boierului, domnitorul în fața Înaltei Porți, nu ar trebui să mai fie prezentă. În schimb, în această vreme îndelungată am învățat și cum să îl păcălim pe stăpân, cum să îl tragem pe sfoară. A fost utilă când a existat un stăpân căruia trebuia să ne facem că îi suntem supuși și încercam să îl păcălim. Dar acum? Politica *trasului pe sfoară* este în prezent puternic adoptată de politicieni. În zilele noastre guvernării au aplicat-o față de Uniunea Europeană și tot încearcă să o aplice, jonglând și ocolind îndeplinirea jaloanelor la care s-au angajat.

Apartenența la Uniunea Europeană înseamnă niște avantaje, dar ca să te poți bucura de ele înseamnă și niște obligații, care în definitiv sunt niște măsuri pe care trebuie să le aplici tocmai pentru a putea gestiona mai bine resursele pe care le ai și a oferi poporului pe care îl

guvernezi condiții de dezvoltare care în cele din urmă se vor reflecta în condiții de trai mai bune. Ori, noi vrem să ne bucurăm atât de avantajele pe care ni le oferă apartenența la Uniunea Europeană cât și de avantajele pe care ni le-am oferit noi între noi, adică ei între ei, politicienii și clasa de privilegiați care s-a format în jurul lor. Din acest motiv, de ani de zile, politicienii ne amăgesc atât pe noi cât și Uniunea Europeană cu declarații despre reforme și mai ales reducerea cheltuielilor bugetare, dar nu s-a realizat nimic în acest sens, ba chiar ele cresc în permanență. Vehiculăm fel de fel de indicatori pentru a demonstra că ne dezvoltăm și românii o duc (în general) din ce în ce mai bine. Într-un fel este adevărat, însă acest nivel de trai crescut, cum nu a mai fost el vreodată în România, este susținut de împrumuturi care cresc de la lună la lună, de la an la an. Devenim o țară tot mai îndatorată. Trăim pe un împrumut rostogolit și trimitem problemele generațiilor viitoare. Politica trasului pe sfoară pe care politicienii vor să o aplice față de Uniunea Europeană se va dovedi a fi un *tras pe sfoară* al poporului român.

Un alt aspect, chiar mai îngrijorător, după părerea mea, al lipsei de reacție din partea societății civile este pasivitatea cu care asistăm la o infraționalitate economică de mari proporții. Culmea este că această infraționalitate economică este desfășurată de către persoane care sunt din zona politicului sau au strânse legături cu acesta, și toți cei implicați sunt, nu înțelegem cum, departe de a fi atinși de brațul legii. Nu încapе îndoială că această infraționalitate economică de mari proporții este una dintre principalele pârgii de sărăcire a României și plasarea țării pe un loc fruntaș în topul celor mai afectate țări de sărăcie din Uniunea Europeană. Un studiu Eurostat publicat în mai 2023 ne arată că suntem cea mai afectată țară de sărăcie din Uniunea Europeană și avem 34.4% din populație în risc de sărăcie și excluziune socială. O treime din populație în risc de sărăcie!... Unde, cand?... Europa, mileniul trei, deceniul trei, anul trei.

Aceste realități incontestabile ne fac să ne îndreptăm atenția spre eșalonul cel mai de sus al țării, și anume politicul. Dacă ceva ajunge să funcționeze bine după punerea în practică a unor strategii, programe și planuri de acțiune, și buna gestionare a resurselor, este evident meritul celor care coordonează toate acestea, adică politicul. Dacă ceva ajunge să funcționeze prost din cauză de lipsă de strategii, incompetență profesională, lipsa aplicării programelor și planurilor de acțiune, și proasta gestionare a resurselor, este evident tot „meritul” celor care coordonează toate acestea, adică politicul.

Analizând parcursul nostru, locul în care ne aflăm, perspectivele pe care le avem, mulțumirile și nemulțumirile, putem da o măsură a calității celor care au avut și au grijă de

destinele țării noastre. Eu acolo văd principalul loc unde își au originea problemele noastre și am încercat pe parcursul lucrării să redau câteva aspecte pe care le consider grave, dar care ar putea fi la un click distanță, cum se spune, pentru a avea o altă soartă.

România merge cu pași mari înainte dar clasa politică a rămas ancorată în trecut. Partidele politice sunt confederații de aleși locali care funcționează în paradigma clientelismului și a căror principală preocupare a fost și încă este spolierea resurselor acestei țări. Distanța dintre politicieni și populație crește, din toate acțiunile lor vedem ce vor să facă pentru a rămâne la putere dar nu înțelegem ce vor să facă pentru România, iar prin lipsa lor de dialog cu restul societății există riscul autocrației. Iar când devii din ce în ce mai rupt de societate, te menții mai departe pe poziție prin improvizații, informări eronate, manipulări, perdele de fum și deturnarea atenției.

Guvernările de până acum au eșuat în a găsi soluții la multe probleme, iar una foarte importantă este aceea legată de răspunsul la nevoile tinerei generații. Din acest motiv mulți dintre tineri sunt plecați din țară și mulți alții vor să îi urmeze. Procentul tinerilor care vor să emigreze în prezent este mai mare decât procentul celor care voiau să facă acest lucru când România a intrat în Uniunea Europeană. Tinerii se simt abandonați și de aceea nu este de mirare că se îndreaptă spre partidele populiste. România este țara din Uniunea Europeană cu cei mai săraci tineri, cu cei mai puțini tineri angajați, în condițiile în care angajatorii se plâng că nu găsesc persoane pe care să le angajeze pentru că avem un sistem care descurajează munca.

Recunosc succesele și realizările pe care le-a obținut țara noastră în ultima perioadă, mă bucur pentru acest lucru și sper că proiectele începute se vor finaliza și în curând România va avea o altă față. Tabloul ar putea arăta bine dar, din păcate, pentru un segment destul de mare din populație acest lucru este departe de a însemna o îmbunătățire a condițiilor de viață. Încă avem de a face cu *două Români*. Concepte de acest gen par a fi depășite dar consider că sunt doar omise în a mai fi menționate. Am reușit totuși să ne înscriem pe un drum bun, dar mai avem foarte multe de făcut. Păreră mea este că pașii ne sunt încetiniți și chiar împiedicați de către noi înșine. Fiecare într-un anumit fel. Există persoane care subminează acest mers înainte prin punerea mai presus a intereselor personale sau de grup în detrimentul interesului general, folosindu-se de mijloace oneroase pentru îndeplinirea scopului lor. Noi toți ceilalți înlesnim aceste acțiuni prin ignoranță, lipsă de atitudine și de acțiune, mulți dintre noi prin lipsă de cunoaștere. Putem recunoaște în aceste atribute tarele societății supuse și amorțite despre care am menționat mai devreme.

Trebuie să fim conștienți că depinde doar de noi să schimbăm această situație, să devenim o societate civilă care să nu mai fie lipsită de reacții. Nu este vorba de revolte sau orice fel de acțiuni de forță. Forța trebuie să stea în ceea ce suntem noi toți. Oameni cu dorința de a avea un nivel ridicat de educație, un nivel de trai și de cultură ridicat. Oameni cu dorința ca toți cetățenii acestei țări să aibă acces la toate aceste atribute. Și poate că prima și cea mai importantă este educația. Educația este cea mai importantă armă, este lucrul pe care nimeni nu ți-l poate lua. Să putem înțelege ce se întâmplă cu noi, ce se întâmplă în jurul nostru, care este calitatea politicianilor care ne conduc și să îi schimbăm dacă este nevoie. Votul nu este de ajuns. Doar votul este o simplă și falsă impresie că noi poporul avem puterea. Atât timp cât pe listele de vot sunt oameni mediocri, indiferent ce vom vota, vom avea o clasă politică mediocră.

Conștient de faptul că este nevoie de acțiuni ample de educare pentru a reuși să devenim o societate mai instruită care se cunoaște în primul rând pe sine, mi-am propus să realizez o analiză în imagini a societății românești pentru a afla și a împărtăși și celor din jur modul în care văd eu „De ce este România astfel/altfel?”². Este un proiect care își propune să realizeze un tablou al societății românești contemporane, cu cele bune și în special cu cele mai puțin bune. O Românie a cărei stare actuală de dezvoltare economică, socială și culturală este moștenirea unui anumit parcurs istoric, pe care nu îl putem modifica, dar este și rezultatul unui cumul de factori care sunt generați de mentalități, clișee, angoase și probleme existențiale și, mult mai important, este rezultatul unui mod defectuos în care sunt gestionate măsurile de dezvoltare și de modernizare ale țării. Prin acest proiect încerc să dezvolt prin intermediul *fotografiei înscenate* o analiză a societății românești. Lucrările pe care le realizez sunt o punere în lumină a multiplelor probleme cărora trebuie să le facem față într-o tranziție fără sfârșit și reprezintă o reinterpretare a unor aspecte din viața de zi cu zi. Alături de *reinterpretări*, realitatea nu este nicidecum ignorată. În toată această activitate de documentare în lungul și în latul țării, orice situație reprezentativă pentru starea actuală a României face obiectul studiului meu.

Proiectul meu vine să descrie un tablou al societății românești într-o formă în care realitatea se îmbină cu alegoria, tocmai pentru a crește forța mesajului și a deveni un mijloc de informare, de accentuare, de acuzare și de responsabilizare. Rezultatele acestui proiect vin să se alăture unor demersuri deja existente de a oferi publicului o imagine a României actuale și a problematicilor cu care ne confruntăm, însă proiectul meu nu vine să illustreze studii deja

² Parafrazare la Boia, Lucian, *De ce este România altfel?*, Ed. Humanitas, București, [2012], 2018 și Mihăilescu, Vintilă, (coord.), *De ce este România astfel?: Avatarurile excepționalismului românesc*, Ed. Polirom, Iași, 2017.

existente. Este un demers propriu, prin prisma documentării și cercetării personale, prin prisma reinterpretării situațiilor actuale din teren, cu apel la memoria personală și colectivă. O analiză în imagini va fi mult mai accesibilă publicului larg, iar mesajele desprinse pot fi înțelese rapid și pot fi oricând reiterate.

Scopul proiectului este scoaterea din ascundere a ceea ce noi toți știm dar nu vrem să recunoaștem. Am făcut apel la conceptul heideggerian pe care îl formulează în *Originea operei de artă* pentru că în ciuda faptului că eu folosesc **fotografia înscenată** ca mijloc de expresie, care nu este un document al realității „crude”, ea redă o realitate „imaginată”, o realitate „construită”, „reinterpretată” și chiar „hiperbolizată”, ceea ce caut eu este tocmai relevarea unor adevăruri care stau ascunse. Cu un instrument artistic care se folosește de „neadevăr” încerc să scot adevărul din ascunderea lui.

În lucrare încerc să fac o analiză a modului în care am fost modelați de istorie, trecând de la un mediu cultural predominant slavon la unul cultural oriental, ca mai apoi, în prima jumătate a secolului al XIX-lea să intrăm într-un proces de modernizare și afirmare a ideii naționale, îndreptându-ne atenția către Occident. Toate elementele civilizației moderne au fost importate din Occident, acest lucru fiind posibil datorită faptului că membrii elitei deveniseră deprinși cu civilizația occidentală și astfel s-a ajuns la un anumit grad de compatibilitate cu modelul originar. Însă procesul de occidentalizare s-a aplicat practic exclusiv la nivelul elitelor și acest lucru a condus la adâncirea faliei socio-culturale. La începutul secolului XX, România continua să se situeze la coada Europei și prezenta un profil agricol foarte accentuat. Un procent foarte mare din populația țării locuia în mediul rural în condiții de viață precare și aveam deasemenea un procent foarte mare de analfabetism.

În perioada interbelică România a stat foarte prost la anumiți indicatori socio-culturali și chiar dacă procentul de analfabetism a scăzut considerabil, în ansamblu doar unul din zece trecuse de nivelul școlii primare. Ne este greu să credem că acest lucru a avut repercusiuni serioase asupra modului în care a evoluat poporul român, dar eu consider că este cât se poate de adevărată afirmația lui Lucian Boia: „O stare culturală deloc strălucită: grea povară pentru dezvoltarea ulterioară a României; consecințele se văd până astăzi. Toate acestea, semne tipice de subdezvoltare. Trebuie ținut seama și de faptul că indicatorii globali ascund contraste sociale foarte accentuate. România stătea foarte bine la nivelul de sus al elitei și foarte rău la nivelul de jos al țărănimii.”³.

³ Boia, Lucian, *De ce este România atfel?*, Ed. Humanitas, București, [2012], 2018, p. 76.

Să nu uităm că imediat după această perioadă a urmat ascensiunea comunismului, care a răsturnat scara de valori, trimițând în mare parte elitele din poziția lor de la nivelul de sus în închisori sau pe șantiere de muncă forțată și promovând pe cei din mediile de jos sau cele marginale: „asaltul comunismului asupra societății și culturii românești a fost de o brutalitate extraordinară. [...] liderii comuniști care au ajuns la putere veneau din zone cu totul marginale ale societății românești precomuniste.”⁴ Este motivul pentru care putem conchide că Ceaușescu a fost rezultatul unui proces perpetuu de promovare a mediocrității și înlăturare a valorilor. Structurile s-au umplut de cadre cu o educație și cu o pregătire precară, sau cel mult elementară, și orice subordonat trebuia să aibă un nivel și mai scăzut. Promovarea mediocrității a avut ușile larg deschise. A fost un proces în cascadă. Ceaușescu se află în vârful unui astfel de lanț trofic, este rezultatul unui proces evolutiv, oarecum firesc în contextul dat, într-o societate în care nu a existat (nu putea să existe) niciun mecanism de control și de reglaj.

Prin distanțarea de Uniunea Sovietică, Ceaușescu a impus un control al țării cu o mână de fier pentru a demonstra că ne descurcăm singuri și niciun fel de tulburări nu apar în țară. De teama de a nu da motiv pentru represalii din exterior, s-au intensificat represaliile în interior. Conducerea a fost concentrată în mâinile unei singure persoane și s-a dezvoltat un deșănțat cult al personalității. În afară de Ceaușescu și familia sa nimeni nu mai reprezenta niciun fel de importanță în conducerea statului, politica internă sau cea externă. În vreme ce Gorbaciov în Uniunea Sovietică începuse să caute soluții de reformă și în restul Europei comuniste totalitarismele erau diminuate și aparuseră atât un soi de conducere colectivă cât și dezvoltarea unor mișcări civice și chiar a unor disidențe interne, chiar în prezența trupelor rusești care mențineau ordinea socială și ideologică, în România se accentua un proces de centralizare și control, tocmai în absența trupelor rusești. Accentuarea naționalism-comunismului și a cultului personalității venea la pachet cu măsuri suplimentare de constrângere și lipsuri care se acutizau pe măsură ce marșăluiam victorioși spre o societate de tip nou.

Când istoria a hotărât că utopia comunistă trebuie să ia sfârșit, noi cu ce oameni ne-am angajat pe drumul construcției post comuniste după un astfel de parcurs? Poate că nici nu ar trebui să ne mire ceea ce ni s-a întâmplat după 1990. În toată perioada comunistă nu a existat o valorizare a elitelor. Intelectualitatea era o pătură pe cale să fie absorbită, nu era susținută, nu era promovată și nu a existat o bună înțelegere și o alianță între intelectualitate și muncitori. Nu am avut deținători de capital cultural la căderea comunismului și nu au existat

⁴ Boia, Lucian, *România, Țară de frontieră a Europei*, Ed. Humanitas, București, [2002], 2016, p. 108.

elite care să iasă la rampă și să se organizeze pentru a duce la o tentativă de ruptură de comunism, lucru care a permis comuniștilor din eșalonul doi să preia puterea. În lipsa deținătorilor de capital cultural și a unei elite consolidate am rămas pe mâna clasei birocratice dezvoltate în sânul regimurilor leniniste. Odată cu căderea comunismului nu mai exista nicio îngrădire, așa că: „tendențele mic-burgheze și antreprenoriale existente în cadrul «noii clase» birocratice dezvoltate în sânul regimurilor leniniste – așa cum o numea, oarecum impropriu disidentul iugoslav Milovan Djilas (1957) – au explodat neîngrădite după 1989, când s-au transformat într-un capitalism extrem de agresiv, cinic și corupt, care a pus în practică un amplu și radical proces de acumulare primitivă, pentru a păstra terminologia marxistă.”⁵ Exact ce am explicat mai sus.

Comunismul a fost o groapă a istoriei, sunt autori care vorbesc despre acest lucru sub diverse forme. Nu doar că ne-a ținut pe loc, ci ne-a supus unui proces de „înapoiere” economică, socială, culturală. Și după 1990, când am ieșit din această beznă, Occidentul a vrut să ne așezăm umăr la umăr cu el. Se pare că nouă ne-a fost și ne este în continuare foarte greu să ne aliniem. La modul general, noi am rămas cu sechele implantate adânc: „Constelațiile mentale au viață mai lungă decât structurile materiale. Grație regimului comunist, o mentalitate istorică depășită de mult în Europa Occidentală continuă să afecteze din plin cultura și societatea românească.”⁶

Poporul român, modelat de istorie după cum am prezentat foarte pe scurt și cu moștenirea pe care o poartă, are la nivel general niște probleme nerezolvate încă în zona de educație și din păcate datele statistice actuale nu sunt deloc îmbucurătoare. Cu siguranță, nu putem neglija schimbările care s-au produs, afluxul de generație nouă, dar inerțiile sunt deosebit de mari și în ansamblu lucrurile nu stau deloc așa cum am vrea. „Aici e o problema care nu poate fi ocolită, și din păcate nici rezolvată. Un individ poate porni oricât de jos și, prin merite proprii, poate ajunge oricât de sus. Dar o întreagă categorie socială nu are cum să devină bătând din palme cu totul altceva decât a fost. Cu atât mai mult cu cât n-a avut în față modelul unei elite autentice, iar procesul de «culturalizare» s-a petrecut în cadrul închis al sistemului comunist, cu insuficiențele și deformările de rigoare. Desigur, între timp au apărut

⁵ Copilaș, Emanuel, „Național-comunismul ca excepționalism? O punere în perspectivă” în Mihăilescu, Vintilă, *De ce este România astfel?: Avatarurile excepționalismului românesc*, Ed. Polirom, Iași, 2017, p. 242.

⁶ Boia, Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, (Ed. adăug. și il.), Ed. Humanitas, București, [1997], 2017, p. 164.

noi generații, dar răsturnarea această socioculturală își pune încă amprenta asupra calității elitelor.”⁷.

Din păcate sunt foarte multe domenii în România în care s-a mers pe băjbâite iar zona de învățământ și educație a excelat la acest capitol. Nu știu dacă mai este vreun domeniu care să fi avut parte de atât de multe schimbări, care au dus de cele mai multe ori la bulversări și experimente nereușite. Probabil că tot timpul se caută „indicatorii” dar nimeni nu se gândește că ne aflăm într-o zonă în care nu putem face cuantificări, nu putem să exprimăm cantitativ care sunt peste noapte beneficiile unui proces de educație. Din acest motiv, ori de câte ori sunt probleme bugetare, primele locuri de unde se taie sunt educația și sănătatea. De ani de zile guvernării și-au luat angajamentul să dea 6% din PIB pentru educație, dar niciodată nu au dat. Avem multiple exemple de copii străluciți care obțin rezultate excelente la competiții internaționale, dar în același timp testele PISA ne plasează pe ultimele locuri în Uniunea Europeană. Și per ansamblu, nivelul general de educație este în scădere dacă luăm în considerație că din ce în ce mai mulți tineri cu pregătire bună pleacă la studii în străinătate și unii dintre ei nu se mai întorc.

Preocupat de toate cele descrise mai sus și inspirat de realitățile din societatea românească, activitatea mea practică în scopul dezvoltării proiectului a avut cele 2 direcții principale menționate mai devreme: *fotografia înscenată* și *fotografia documentară*. În limita timpului și a resurselor disponibile am făcut deplasări în diverse zone ale țării în care am documentat aspectele întâlnite și am încercat să înscenez anumite situații în baza unor idei personale care s-au dezvoltat pornind de la știri și fapte curente. În linii mari am reușit să redau situații în care avem de a face cu dezvoltări imobiliare haotice, resurse risipite pe investiții inutile, capacități de producție dezafectate și categorii sociale abandonate, exindieri de exploatare miniere care necesită strămutarea unor comunități și drama dezrădăcinării, pierderea tradițiilor și migrația populației din zonele rurale, blocarea accesului la anumite utilități strict necesare populației, lipsa grijei statului față de persoane vulnerabile, lipsa de perspectivă pentru tânara generație, etc. Multe dintre aceste aspecte negative sunt cauzate de instituții de stat care nu își fac treaba, modul autocratic al relației stat-cetățean, ocolirea și încălcarea legilor, corupție și complicitatea autorităților, neajunsuri cauzate de ambiguități legale și procedurale, etc. Am căutat deasemenea și caut în continuare și aspecte pozitive.

Prin acest proiect pe care l-am început și pe care vreau să îl duc mai departe, având în vedere calitățile fotografiei pe care le-am menționat în cursul lucrării, sper să scot din

⁷ Boia, Lucian, *De ce este România altfel?*, Ed. Humanitas, București, [2012], 2018, pp. 118-119.

ascundere ceea ce noi toți știm dar nu vrem să recunoaștem. Doresc să pun la dispoziția tuturor un material care să ne deschidă ochii, să ne facă un pic mai îndrăzneți și dornici să schimbăm ceva. Avem nevoie de ceva care să ne trezească și să ne alarmeze, pentru că societății românești îi lipsește capacitatea de a se cunoaște cu adevărat și cred că nu există în momentul actual un instrument care poate fi la îndemâna tuturor și pe înțelesul tuturor, de la intelectuali până la oameni obișnuiți din cele mai diverse medii sociale, care să descrie societatea românească așa cum este ea. Artistul trebuie să ofere publicului prin arta sa o oglindă a societății contemporane, însă, deopotrivă, trebuie să își asume curajul libertății de creație și să distorsioneze această oglindă pentru a crește forța mesajului său. Am libertatea să construiesc scene suprealiste, momente apăsătoare, sau situații limită, însă toate acestea ar putea fi, cel puțin parțial, familiare publicului, iar poveștile cu cel mai mare impact sunt cele în care publicul se poate regăsi. Eu încerc să contribui la a oferi posibilitatea de a cunoaște cât mai bine România cu părțile ei bune, dar și cu părțile ei mai puțin bune, pe care de cele mai multe ori le neglijăm. Să le conștientizăm, să le asumăm și să facem eforturi reale pentru a le îndrepta, pentru că toți avem datoria morală și patriotică să ducem România spre un viitor mai bun. Această analiză a societății românești are un scop educațional și se adresează în esență fiecărui cetățean al României.

Și pentru că este nevoie ca fiecare dintre noi să conștientizeze faptul că prin tot ceea ce este și prin tot ceea ce face, contribuie la definirea țării în care trăim și la conturarea viitorului ei, vreau să lansez o provocare pe care fiecare trebuie să o avem în vedere: **Eu sunt România!**